

Türkiye 'de Teknoparklara Yönelik Vergi İstisnaları

Tax Exemptions on Technoparks in Turkey

Barış TUNÇAY*
Pelin MASTAR ÖZCAN**

ÖZ

Küreselleşme süreci ile artan ve ağırlaşan rekabet ortamında, ülkelerin pazar paylarını koruyup arttırabilmeleri ve sahip oldukları üretim kapasitelerini etkin bir şekilde kullanabilmeleri için yenilikçi fikirlere duyulan ihtiyaç daha da artmıştır. Bu kapsamda, fikir sahipleri ile gerekli teknolojiyi bir araya getirip üniversite- sanayi işbirliği kuran teknoparkların önemi daha da artmıştır. Teknoparklar teknolojik gelişmeler için gerekli altyapıyı oluşturmaları ve yenilikçi fikirlerin odak noktası olma özellikleri ile ülkelerin kalkınma süreçlerinde önemli bir rol üstlenmektedir. Çalışmada teknoparklarda süregelen ve yeni yapılan çalışmalar için getirilen vergi istisnalarına değinilecektir.

ANAHTAR KELİMELELER

Teknopark, Teknoloji, İnovasyon, Vergi İstisnası.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Yıl:2015 Cilt:18 Sayı:2 ss.41-55 **Makale Gönderim Tarihi: 22/10/2015 - Kabul Tarihi: 11/01/2016**

* Arş. Grv. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F, Maliye Bölümü, Mali Hukuk A.B.D, baris.tuncay@cbu.edu.tr.

** Arş. Grv. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F, Maliye Bölümü, Mali Hukuk A.B.D, pelin.mastar@cbu.edu.tr.

•

ABSTRACT

In an environment characterized by increasing globalization and intense competition, the need for innovative ideas has become more urgent for countries to maintain and increase their market share, and to effectively use their production capacity. In this context, the significance of technoparks which establish industry-university collaboration by drawing together opinion holders and relevant technology has increased. Technoparks play a key role in development of countries by creating the necessary infrastructure for technological advances and by being a focal point for innovative ideas. This study discusses the tax exemptions that have been introduced on the operations of technoparks.

•

KEYWORDS

Technopark, Technology, Innovation, Tax Exemption.

GİRİŞ

Günümüzün küreselleşen ve bilgi toplumu haline gelen dünyasında ülkeler, pazar paylarını korumak ve küresel rekabet edebilirlik düzeylerini arttırmak için birçok çalışma yapmaktadır. Bu çalışmaların başında ise teknoloji kapasitesinin artırılması için Ar-Ge yatırımlarının artırılması gelmektedir. Bu kapsamda teknoparklar da günümüzde bilgiye dayalı ekonomiye uyum sağlamak açısından önemli bir organizasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu organizasyonlar, üniversite-sanayi-devlet işbirliği açısından günümüz bilgi çağında ülkelerin teknoloji politikalarında çok önemli bir rol üstlenmektedir. İnovasyon, teknoloji ve girişimciliğin giderek artan önemiyle birlikte bilgi çağına uyum sağlamak amacıyla Türkiye'deki teknoparklarda faaliyet gösteren girişimcilerin üretimleri sonucu elde ettikleri kazanç ve ortaya çıkan katma değer, çeşitli maliye politikası araçlarıyla devlet tarafından teşvik edilmektedir.

Çalışmada, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na göre bu bölgelerde faaliyette bulunan girişimcilerin elde ettikleri kazançlar ile Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerinin, bu bölgedeki yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlara ilişkin istisnalar, ilgili kanun hükümleri, özelgeler ve sirkülerler çerçevesinde değerlendirilecektir.

1. TEKNOPARK KAVRAMI

Ülkelerin rekabet güçlerini; yeni bilgi üretebilme ve bilgiyi kullanabilme kapasiteleri belirlemektedir. Bu kapsamda ülkeler artan oranda inovasyona bağımlı hale gelmektedir. İnovasyon, yenilik kavramı ile aynı anlamda kullanılmakta olup sosyal ve ekonomik anlamda katma değer yaratma sürecini anlatmaktadır (Karaata, 2012: 3). OECD ve Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan ve TÜBİTAK tarafından Türkçeye çevrilen Oslo Kılavuzun da yer alan tanıma göre ise inovasyon; *“İşletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün (mal veya hizmet) veya süreç, diğer bir deyişle bir pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yönetimin gerçekleştirilmesidir.”* Başka bir ifade ile inovasyon işletmeler arasında yeni bir iş fırsatı yaratmak olarak da tanımlanabilmektedir (Güravşar Gökçe, 2010 : 1).

Yenilikçi fikirlerin üretilmesinde üniversite sanayi işbirliği kritik bir öneme sahiptir. Bu yönü ile üniversiteler ve araştırma enstitüleri, tüm dünyada ve ülkemizde, bilgi ve teknolojinin en yoğun üretildiği merkezler olarak karşımıza çıkmaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tüm dünyada gi-

derek yayılan üniversite-sanayi işbirliğinin temelinde, ortak girişimle, sanayiye yönelik Ar-Ge faaliyetlerini gerçekleştirme, endüstriyel yenilenmeyi güçlendirme ve ülkenin rekabet gücünü arttırma olgusunun kabul edilmesi yatmaktadır. 20. yüzyılda yaygınlaşan üniversite sanayi işbirliği, teknoparkların kurulmasında ilk adımı oluşturmuştur (Göker, 2001: 1-2). Üniversite sanayi işbirliğinin kurumsallaştığı yapılar olan teknoparklar, üniversitelerin veya araştırma kuruluşlarının tahsis etmiş olduğu mekânlarda, yeni teknolojiler üretme çabasında olan ve bu tür teknolojileri özümseme yeteneği olan girişimcilerin yer aldığı yapılardır (İlkyaz Gül, 2009: 55-56).

İngiltere Teknoparklar Birliği (UKSPA) tanımlamasına göre teknopark (Törel, 1993: 237):

- Bir üniversite ya da yükseköğretim kurumu ya da bir araştırma merkezi ile resmi ilişkiler kurmuş,
- İçinde, teknoloji kökenli firma ve işletmelerin oluşmasını özendirerek ve büyüyüp gelişmelerine destek verecek biçimde tasarlanmış,
- Yönetiminin, ilgili firmalara teknoloji ve işletmecilik becerilerinin transferi konusunda etkin uğraş verdiği bir girişimdir.

Uluslararası Bilim Parkları Birliği (IASP)' nin tanımına göre teknopark; bir veya birden fazla üniversite veya diğer yükseköğretim kurumu ve araştırma merkezleri ile resmi veya faaliyet bazında ilişkili, bünyesinde bilgiye ve ileri teknolojilere dayalı sanayi firmalarının kurulup gelişmesini teşvik etmek üzere tasarlanmış, içinde yer alan kiracı firmalara, teknoloji transferi ve iş idaresi konularında destek sağlayacak bir yönetim fonksiyonuna sahip, teşvik ve mülkiyete dayalı bir teşebbüstür (Bayraktaroğulları v.d. , 2015: 236).

Teknoparklar, sanayinin gelişiminin desteklenmesi, yenilikçi çalışmaların gerçekleştirilmesi, eğitimin yanı sıra daha etkin çalışma koşulları ile verimliliğin artırılması ve uluslararası alanda rekabet gücünün yükseltilmesi amacıyla kurulmaktadır. Başka bir ifade ile teknoparkların amacı; yeni bir endüstriyel teşebbüs için fikri ve ön tasarımı olan fakat yeterli sermayesi olmayan kişilere gerekli teknolojik desteği vermektir (Çetin, 1997: 210).

Üniversiteler Ar-Ge çalışmaları ile kendi bünyelerinde yeni “Sanayi İşbirliği Bölümleri” yapılanmasını başlatmışlardır. Bunun sonucunda ise “Bilim ve Teknoloji Parkları” olarak bilinen teknoparklar ilk olarak 1950 yılından sonra Amerika Birleşik Devletlerinin California eyaletinde Silikon Vadisinde ortaya çıkmıştır. Daha sonra ise İngiltere ve Almanya’da yaygınlaşmış bilim ve teknoloji parkları üniversitelerin sanayi ile verimli ve etkin işbirliği yapabilmesi için ihtiyaç duyulan çalışmaların teknolojik ve bilimsel altyapılarını oluşturmuşlardır (Çengel, 2007: 1).

2. TÜRKİYE’DE TEKNOPARKLARIN KURULMA SÜRECİ VE GELİŞİMİ

Ülkemizde teknoparkların kurulma süreci, 1980’li yıllarda Devlet Planlama Teşkilatı, (2011 yılından itibaren T. C. Kalkınma Bakanlığı), Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Savunma Sanayii Müsteşarlığı’nın girişimleri ile başlatılmıştır. 1990 yılında Dünya Bankası’nın fizibilite raporunun ardından Türkiye’de teknoparklar için ilk adım sayılabilecek Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER) kurulmuştur. ODTÜ TEKMER’den alınan başarılı sonuçlar ve 1996 yılında Dünya Bankası’nın teknoparklar için hazırlamış olduğu fizibilite raporu sonucunda, Türkiye’nin ilk teknoparkı olan ODTÜ Teknokent’in, ODTÜ kampüsünde kurulması kararlaştırılmıştır. 2001 yılında kabul edilen 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) Kanunu ile ODTÜ Teknokent ve TÜBİTAK MAM, Türkiye’nin ilk teknoparkları olarak ilan edilmiştir (İlkyaz Gül, 2009: 56).

Nisan 2015 itibariyle; faaliyette olan teknokentlerde Ar-Ge çalışmalarını yürüten firmaların sayısı 3.233’e ulaşmıştır. Bu firmaların %39’u yazılım sektöründe, %19’u Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri sektöründe, %7’si Elektronik ve %5’i Makina ve Teçhizat İmalatı alanlarında faaliyet göstermekte, ayrıca medikal, enerji, kimya, gıda, savunma, otomotiv gibi birçok sektörden firmalar bölgelerde Ar-Ge faaliyetleri kapsamında yer almaktadır. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, 2015 yılı Nisan ayı itibariyle toplam 32.196 personele istihdam sağlanmıştır. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde tamamlanan Ar-Ge proje sayısı 16.194, yürütülen Ar-Ge projesi 7.297 adettir. Faaliyete geçen Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde bulunan şirketlerin, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, Japonya, İsrail, İngiltere ve Almanya gibi dünyanın en gelişmiş ülkelerine yapmış oldukları teknolojik ürün ihracatı 2015 yılı itibariyle 2 Milyar A.B.D. dolarına ulaşmıştır. Yabancı sermaye açısından

baktığımızda; Teknoloji Geliştirme Bölgesinde toplam 141 adet yabancı/yabancı ortaklı firma yer almaktadır. Bölgelerde faaliyet gösteren firmalar tarafından tescil ettirilen patent sayısı 446 ve başvuru süreci devam eden patent sayısı 714'dür (TGBD, 2015: 1).

3. TEKNOPARKLARA YÖNELİK GELİR VE KURUMLAR VERGİSİ İSTİSNALARI

Neo-klasik İktisat anlayışına göre kamu kesiminin faaliyetlerinin gerekçelerinden biri de dışsal faydaya sahip mal ve hizmetlerdir. Ar-Ge hizmetleri gibi dışsal faydaya sahip mal ve hizmetlerde üreticiler bu malın tüm faydasını elde edemediklerinden piyasa üretimi optimum düzeyin altında kalmaktadır (Çelebi, 2013: 7). Dolayısıyla özellikle az gelişmiş ülkelerde görülen kaynak yetersizliği sorunu ya da girişimcilerin Ar-Ge'ye aktardığı kaynakların yetersizliği dolayısıyla bu faaliyetlerin devlet tarafından desteklenmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır (Çelebi ve Kahriman, 2011: 34).

Gelir ve Kurumlar Vergisi yönünden, teknoloji geliştirme bölgelerinde gerçekleştirilen yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlara ilişkin istisna, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2'nci maddesinde düzenlenmiştir: "*Yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım ve ARGE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31/12/2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.*" Ayrıca 2011 yılında 6170 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7'inci maddesi ile 31.12.2013'de sona eren istisna süresi 31.12.2023 tarihine kadar uzatılmıştır (Ercan, 2014: 161).

Ülkemizde teknokentlerde faaliyet gösteren Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri 4691 sayılı Kanunda yer alan teşviklerden bütün halinde yararlanabilmekte, 5746 sayılı Ar-Ge Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan yazılım ve Ar-Ge projeleri ile ilgili teşviklerden ayrıca yararlanamamaktadır. Ancak söz konusu mükellefler Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında BKK kapsamında Yatırım Teşvik Belgesi alması halinde Ar-Ge, bilişim teknolojisi, yazılım geliştirme, elektronik sanayi ve TÜBİTAK tarafından belirlenecek öncelikli

teknoloji alanlarında yapacakları yatırımlar sonucu gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, faiz desteği, sigorta primi işveren hissesi desteği, vergi indirimi ve yatırım yeri tahsisi gibi teşviklerden de yararlanabilmektedir (Demirli, 2014: 101).

Dar ve tam mükellef ayırımı gözetmeksizin tüm Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefi işletmelerin özellikle Türkiye'deki teknoparklarda yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. İstisna uygulamasında, mükellefin tam veya dar mükellefiyet ayırımı gözetilmeyecek olup, bölgede faaliyet gösteren tüm mükellefler bu istisnadan yararlanabileceklerdir. Ayrıca, bölgenin yönetimi ve işletmesinden sorumlu yönetici şirketlerin söz konusu faaliyetlerinden dolayı elde ettikleri kazançlar da kurumlar vergisinden istisna edilmiştir (Ercan, 2014: 164).

Mükelleflerin bu istisnadan yararlanabilmeleri için teknopark yönetici şirketinden bölgede yer aldıklarını ve faaliyet alanlarını gösteren belgeyle birlikte Maliye Bakanlığı'na başvuruda bulunması gerekmektedir.

Maliye Bakanlığı'nın 20.05.2004 tarih ve 22359 sayılı Özelgesinde; *“İstisna sadece bölgede yürütülen yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerine tanındığından, mükelleflerin gerek bölge içinde gerekse bölge dışarısında üretim faaliyeti sonrası verdikleri destek, bakım, uygulama danışmanlığı gibi hizmetlerden sağladıkları kazançların istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.”* Ayrıca; istisnanın kapsamı bölgedeki faaliyetlere yönelik olduğundan, ilgili işletmelerin bölge dışında yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilmiş olsa dahi diğer tüm kazançları vergilendirilmektedir. Bu nedenle bölgede şube açan ya da bölge dışı faaliyetleri olan işletmelerin istisna kapsamındaki kazançlarını sağlıklı tespit etmesi gerekmektedir (Demirli, 2014: 101).

6170 Sayılı Kanun ile değişik 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. Maddesinde; *“Bölgelerde yer alan girişimcilerin yürüttükleri Ar-Ge projesi kapsamında çalışan Ar-Ge personelinin, Bölgede yürüttüğü görevle ilgili olarak yönetici şirketin onayı ile Bölge dışında geçirmesi gereken süreye ait ücretlerinin bir kısmının gelir vergisi kapsamı dışında tutulacağı, kapsam dışında tutulacak ücret miktarının ise Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak hazırlanacak yönetmelikle belirleneceği*

hüküm altına alınmıştır. Buna göre, Bölge dışında geçirdiği sürelerle ait bu çalışmaları kapsamında elde ettikleri ücretlerinin; üniversite bünyesinde kadrolu olan öğretim elemanları için % 50'si, diğer Ar-Ge personeli için % 25'i gelir vergisinden istisna olacaktır (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, 2014).”

Teknopark girişimcilerinin yararlanabildiği bir başka teşvik ise sigorta primi işveren hissesi desteğidir. Bu destek kapsamında bölgede çalışan ve ücreti Gelir Vergisinden istisna edilmiş personelin, Gelir Vergisinden istisna tutulan ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süre ile Maliye Bakanlığı bütçe ödeneğinden karşılanmaktadır.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde çalışanlara yönelik olan diğer bir istisna ise, bu bölgelerde çalışan (öğretim üyeleri dâhil) araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31.12.2023 tarihine kadar gelir vergisinden müstesnadır. Ücreti gelir vergisinden istisna edilen araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin teknoloji geliştirme bölgesinde fiilen çalışıp çalışmadığının yönetici şirket tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Denetim faaliyetleri neticesinde teknoloji geliştirme bölgesinde fiilen çalışmayanlara veya bölge dışında çalışılan süreye istisna uygulandığının tespiti durumunda, ziya uğratılan vergi ve buna ilişkin cezalardan yönetici şirketin de sorumluluğu söz konusudur (Bacık, 2014: 62).

Yönetici, teknik eleman, sekreter, işçi v.b. destek personelinin de istisnadan yararlanma hakkına sahiptir. Ancak, söz konusu personelin istisnadan yararlanabilmesi için teknoloji geliştirme bölgesinde bulunan ve Ar-Ge faaliyetleriyle ilişkili olan destek personeli sayısının Ar-Ge Personeli sayısının %10' unu aşmaması gerekmektedir (Kayalidere, 2014: 90).

Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme, yenilik faaliyetleri ve yazılım faaliyetleriyle birlikte ortaya çıkan buluşlardan, 01.01.2015 tarihi itibarıyla sağlanan kazanç ve iratlara yönelik istisna uygulamasında düzenlemeye gidilmiştir (Sınai mülkiyet haklarında istisna-5/B). Bu düzenlemeye göre istisnanın şartları ise (Mahmutoğulları, 2015: 4);

-Araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetleri sonucu ortaya çıkan buluşların Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından Türkiye’de gerçekleştirilmesi gerekmektedir,

-Kazanç ve iratların kiralanma neticesinde elde edilmesi gerekmektedir,

-Kazançların devir ve satış sonucunda elde edilmesi gerekmektedir,

-Elde edilen kazançların Türkiye’de seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları gerekmektedir,

-Türkiye’de ortaya çıkan üretim aşamasında kullanması neticesinde üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazançların patentli veya faydalı model belgeli buluşa atfedilmiş kısmının,

%50’lik kısmı sayılan şartların yerine getirilmesi halinde, 01.01.2015 tarihi itibarıyla kurumlar vergisinden istisnadır.

4. TEKNOPARKLARA YÖNELİK KDV İSTİSNASI

Teknoloji geliştirme bölgelerinde Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi istisnalarına ek olarak Katma Değer Vergisi istisnası da uygulanmaktadır. Bu bölgelerde uygulanan KDV istisnasında kısmi istisna söz konusudur. Katma Değer Vergisi Kanunu’nun geçici 20/1. maddesine göre, “4691 sayılı *Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde (31.12.2023) münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri KDV’den müstesnadır.*”. Söz konusu istisnadan faydalanmak için yönetici şirketten onay alınmak şartıyla vergi dairesine de başvurulması gerekli olmaktadır (Taşkesen ve Softa, 2015: 10). Yönetici şirketten onay alınma ve vergi dairesine başvurma şartı 01.04.2014 tarihinden sonra 28939 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği ile zorunlu hale getirilmiştir (Baş, 2014: 1).

Görüldüğü gibi, ilgili kanunda istisna iki şekilde sınırlandırılmıştır; öncelikle teslim ve hizmetlerin teknoloji geliştirme bölgelerinde üretilmesi

gerekmektedir, bu bölgeler dışında üretimleri söz konusu olmuşsa istisna kapsamına girmemektedir ayrıca söz konusu istisna teknoloji geliştirme bölgesinde üretilen sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımları şeklindeki teslim ve hizmetleri kapsamaktadır. Teknoloji geliştirme bölgesinde üretilse dahi, bunlar dışındaki teslim ve hizmetler istisna kapsamına girmemektedir.

Dolayısıyla, oyun programları, network uygulamaları gibi yazılımlar istisna kapsamında bulunmamaktadır. Öte yandan, teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimciler tarafından münhasıran bu bölgelerde üretilen yazılımlar için alınan her türlü mal ve hizmet, söz konusu yazılım satışlarının vergiden istisna olup olmadığına bakılmaksızın genel esaslara göre KDV'ye tabi tutulacaktır. Benzer şekilde, 60 numaralı KDV sirkülerine göre, bölgede faaliyette bulunan bir firmaya bu bölgede verilen danışmanlık hizmeti de KDV'ye tabi olacaktır. KDV istisnası yalnızca kanun maddesinde sayılan teslim ve hizmetlere yönelik olarak uygulanabilecektir. Teslim ve hizmetlere ilişkin olarak satış sonrası verilen hizmetler söz konusu olduğunda teknoloji geliştirme bölgelerinde verilmiş olsun ya da olmasın KDV'ye tabi olacaktır (Arslan, 2011: 2).

Ayrıca yine ilgili Katma Değer Vergisi sirkülerine göre, *“Teknoloji Geliştirme Bölgesinde faaliyette bulunan bir firmanın; Bölgede ürettiği "hastane bilgi yönetim sistemleri yazılımı programı" satışı ile bu yazılıma yönelik güncelleme işi Kanunun geçici 20/1 inci maddesine göre KDV'den istisna olacaktır. Güncelleme dışında bu yazılımla ilgili verilen bakım, destek (otomasyon) hizmetleri istisna kapsamında yer almamaktadır.”*

Bir yazılımın KDV istisnası kapsamında olması için, üretimine teknokente başlanmış olması gerekmektedir. Açıkçası, teknokente taşınmadan önce geliştirilen bir yazılım istisna kapsamına alınması söz konusu olmamaktadır (Sezer, 2014: 4). Ayrıca 60 numaralı KDV sirkülerine göre;

- *“Bölgede ürettiği eğitim yazılımları Kanunun geçici 20/1 inci maddesine göre KDV'den istisna olacaktır. Ancak, bu yazılımı teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan firmadan alan firmaların satışları genel hükümler çerçevesinde KDV'ye tabi tutulacaktır,*

- Kanunun geçici 20/1 inci maddesi kapsamındaki teslim veya hizmetleri KDV'den istisna olacak, web sitesi aracılığıyla verdiği reklam hizmeti ise bu kapsamda yer almadığından KDV'ye tabi tutulacaktır,

- İşlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler istisna kapsamına girmemektedir,

- Bölgede ürettiği yazılımı farklı kişilere satması ya da satışın CD veya elektronik ortamda yapılması istisna uygulanmasına engel değildir. Ancak, bu yazılımın bayilerce satışında istisna uygulanmayacaktır,

- Bölgede üretilen yazılımın Kanunun 11. ve 12. maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde, bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV'nin Kanunun 32. maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkün bulunmaktadır.”

Katma Değer Vergisine geçici 20. maddeyle birlikte getirilen söz konusu istisnanın uygulanmasında sorun yaşanmaktadır, getirilen istisnanın, geçici 19. madde gibi özel bir hükümlerle indirim imkânı tanınmamış olmasından dolayı mükellefler istisnaya konu işlem sebebiyle yüklenilen KDV'yi hesaplanan KDV'den düşmemektedirler (Bıyık ve Kıratlı, 2006: 568'den aktaran Uzay: 9). Mükellefler KDV'deki indirim mekanizmasını kullanamamalarına sebep olan bu olumsuz durumdan kurtulmak için istisnadan vazgeçtiklerini ve bu işlemleri dolayısıyla KDV'ye tabi olmak istediklerini vergi dairesine müracaat ederek bildirmelidirler (Sağlam, 2005: 43'den aktaran Uzay, 2007: 9).

3065 sayılı K.D.V. Kanunu'nun istisnadan vazgeçme başlıklı 18. Maddesine göre, “İstisnadan vazgeçeceklerin talepleri üzerine, vergi dairesince, vergi mükellefiyetleri talep tarihinden itibaren tesis olunur. Bu şekilde mükellef olanlar üç yıl geçmedikçe mükellefiyetten çıkamazlar. Mükellefler üç yıllık sürenin bitiminden önce mükellefiyetten çıkma talebinde bulunmadıkları takdirde mükellefiyet yeniden üç yıl süre ile uzatılmış sayılır.”

İlgili kanun maddesinde belirtildiği üzere mükelleflere, istisnadan vazgeçme seçeneği sunulmaktadır böylelikle mükellefler katma değer vergisinin kendine has olan indirim mekanizmasını daha etkin kullanabilmektedir.

Ayrıca, teknokentler’de gerçekleştirilen faaliyetler neticesinde, kiralanma, lisanslama ve tüm hakların devredilmesi neticesinden sağlanan gelirler KDV yönünden istisnaya tabi tutulmaktadır. Ancak, KDV Kanunu’nun 30/a maddesine göre, vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifasıyla ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV indirim konusu yapılamamaktadır (Mahmutoğulları, 2015: 2).

Teknoparkta faal olan bir firmanın, yine Teknoparkta faal olan başka bir firmadan yazılım satın almak suretiyle bu yazılımı kendi üreteceği yazılıma alt modül olarak entegre edip yazılım bütünlüğü içerisinde kullanılabilir hale getirmek suretiyle satması halinde bu satışla ilgili Kurumlar Vergisi ve KDV uygulaması hususunda Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı’nın 28.08.2013 tarihli ve 934 sayılı özelgesinde özellikli durumlar belirtilmiştir (Değer, 2015: 5).

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı’nın 28.08.2013 tarihli ve 934 sayılı özelgesine göre; *“KDV Kanununun 30/a maddesinde ise vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV’nin indirim konusu yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, Teknokent bölgesinde faaliyet gösteren bir firmadan aldığınız, yine Teknokent bölgesinde, kendi uygulamalarınız ile web servisleri ve API’leri* kullanarak bir alt modül entegre etmek suretiyle belediyelerin kullanımı için özelleştirdiğiniz arşivleme yazılım programı, söz konusu programın sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulamalarına yönelik genel anlamda yazılım programlarından olması kaydıyla KDV’den istisna tutulacaktır.”*

SONUÇ

Ülkelerin uluslararası piyasalardaki rekabet avantajlarını Ar-Ge ve inovasyon gücüne olan katkıları belirlemektedir. Ülkemizde de Ar-Ge faaliyetlerinin gelişimini sağlamak ve inovatif fikirlerin oluşturulmasında üniversite ve sanayi işbirliğini sağlayan teknoparkların kurulmasına ve geliştirilmesine önem verilmektedir. 2001 yılından beri teknoparklara sağlanan

* Application Programming Interface: Uygulama Programlama Arayüzü.

mali destek ve teşvikler Türkiye'nin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur.

Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan mükelleflere tanınan Gelir veya Kurumlar Vergisi istisnası, 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, bölgede faaliyette bulunan yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile bölgede faaliyet gösteren Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar, 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Ayrıca, bölgede çalışan Ar-Ge ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri, 31.12.2023 tarihine kadar her türlü vergiden istisna edilmiştir. Bununla birlikte, K.D.V. Kanunu'nun geçici 20/1. Maddesine göre, *“Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde bu bölgelerde ürettikleri sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı kapsamındaki teslim ve hizmetler KDV'den istisna edilmiştir.”* Ayrıca, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren yönetici şirket, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun 8. Maddesinin ikinci fıkrasına göre, kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde damga vergisi ve harçtan muaftır.

Gelir, Kurumlar ve Katma Değer Vergisinde kanun koyucunun teknoloji geliştirme bölgelerine özel olarak getirdiği söz konusu istisnalar, bu bölgelerde faaliyet gösteren girişimcilere vergisel açıdan önemli avantajlar sağlamaktadır. Teknoparklarda gerçekleştirilen faaliyetler neticesinde elde edilen gelir ve ortaya çıkan katma değer söz konusu şartlara sahip ise kanun koyucu tarafından istisna edilmektedir. Özellikle üniversite sanayi işbirliğinin sağlanması açısından oldukça önemli olan teknoparklara getirilen vergi istisnalarıyla bu bölgelerde faaliyet gösterilmesi teşvik edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Arslan, Derya (2011), “Teknoloji geliştirme bölgelerinde KDV istisnası”, Vergide Gündem, http://www.vergidegundem.com/documents/10156/312016/nisan_2011_makale-2.pdf, Nisan 2011, (21.09.2015).
- Bacık, Gülay (2014), “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergisel Avantajlar”, *Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Baş, Kadir (2014), *Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği*, <https://www.vergiportali.com/Content.aspx?Type=BulletinD&Id=4075>, 13.03.2014, (18.09.2015).
- Bayraktaroğulları, Hakan v.d. (2015), “Ar-Ge Teşviklerinin Teknokentteki Girişimler Tarafından Değerlendirilmesi: Göller Bölgesi Teknokent örneğinde Bir Araştırma”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt:7, Sayı:1.
- Çelebi, A. Kemal (2013), *Liberal Ekonomik Düşünce de Kamu Kesiminin Büyüklüğü Sorunu*, Emek Matbaası, Manisa.
- Çelebi, A. Kemal, Hamza Kahrıman (2011), “Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Ar-Ge Faaliyetlerine Yönelik Vergi Teşvikleri ve Bunların Karşılaştırmalı Analizi”, *Maliye Dergisi*, Sayı:161, Temmuz-Aralık 2011.
- Çengel, Gamze (2007), *Araştırma ve Geliştirme Bölgeleri Teknoparklar*, <http://www.legalisplatform.net/Makale/Teknoparklar.pdf>, (16.09.2015).
- Çetin, A. Cüneyt (1997), “Teknolojide Yeni Bir Umut: Teknoparklar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S:2, ss:209-217.
- Değer, Nuri (2015), “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde KDV İstisnası Uygulaması”, *Yaklaşım Dergisi*, Haziran 2015, S:270.
- Demirli, Yunus (2014), “Türkiye’de Teknoparklara Yönelik Teşvikler ve Teknoparkların Bilim ve Teknoloji Kapasitesinin Gelişimine Katkısı”, *Maliye Dergisi*, Sayı:166, Ocak-Haziran 2014.
- Ercan, İbrahim (2014), “Teknokentlerde Kurumlar Vergisi İstisnası”, *Mali Çözüm*, Mart-Nisan 2014.
- Güravşar Gökçe, Sinem (2010), *İnovasyon Kavramı ve İnovasyonun Önemi*, <http://www.fka.org.tr/SayfaDownload/Inovasyon%20Kavrami.pdf>, 16.07.2010, (15.10.2015).
- Göker, Aykut (2001), “Ulusal İnovasyon Sistemi Açısından Üniversite Sanayi İşbirliği”, http://www.inovasyon.org/pdf/AYK.MMO_Ist_Eylul01Rev_1.pdf, (15.10.2015).
- İlkyaz Gül, İlknur (2009), “İnovasyon, Teknoparklar ve Savunma Sanayii Sektörü: ODTÜ Teknokent Örneği”, *Savunma Sanayii Gündemi*, Ekim 2009, <http://www.ssm.gov.tr/anasayfa/kurumsal/SSM%20Dergisi/2009-3/55-59.pdf>, (16.09.2015).
- Karaata, Enver Selçuk (2012), “İnovasyonun Ölçümünde Yeni Arayışlar”, *TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu*, No: 2012-1.
- Kayalidere, Gül (2014), “Türkiye’nin Teknoloji Politikalarında Teknoparkların Önemi ve Teknoparklara Yönelik Vergi Avantajları”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, ss:75-90.

- Mahmutoğulları, Yunus (2015), “Teknokentlerin Vergi İstisnası Bakımından Değerlendirilmesi”, *E-Yaklaşım*, Nisan 2015, Sayı:268,
<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=27164>, (17.09.2015).
- Sezer, Rasim (2014), “Teknokentlerde Vergi Muafiyetleri ve Destekler”,
<http://www.aksisbd.com/uploads/default/post/00b96a15b434a24b1c2a901e59a91729.pdf>, (21.09.2015).
- Taşkesen, Naciye (2015), Murat Softa, “Teknokentte Faaliyet Gösteren Firmalara Yönelik Vergi Avantajları Sorunlar-Çözüm Önerileri”, *Vergi Dünyası Dergisi*, Mart 2015.
- Tgbd (2015),“Türkiye’de Teknoparklar”, <http://www.tgbd.org.tr/WebContent/WebContent/4707>, (17.09.2015).
- Törel, Melih (1993), “Dünyada ve Türkiye’de Teknoparklar”,
<http://arsiv.mmo.org.tr/pdf/10684.pdf>, (17.09.2015).
- Uzay, Şaban (2007), “Türk Vergi Sisteminde Teknoloji Geliştirme Teşvikleri”,
http://iibf.erciyes.edu.tr/akademi/mh/suzay/SUZAY_TV_S_TGT.pdf,
(24.09.2015).
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu.
4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu.
12.03.2014 tarihli ve 28939 Sayılı Yeni Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği.
08.08.2011 tarihli, KDVK-60/2011-1 Sayılı ve 60 numaralı K.D.V. Sirküleri.
Maliye Bakanlığı’nın 20.05.2004 tarih ve 22359 Sayılı Özelgesi.
Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı’nın 28.08.2013 tarihli ve 934 Sayılı Özelgesi.